नामिव गोधूमा व्रीहीणामिव शालय इति । अत एवं सिद्धम् · नित्यकर्मण्यारब्धे अनारब्धे च प्रतिनिधिर्भवति अवश्यकर्तव्यतया यथाशक्तिप्रयोगस्य स्थापितत्वात् · काम्ये पुनरवश्यकर्तव्यत्वाभावादनारब्धे मुख्यद्रव्यालाभे आरम्भो न भवतीति प्रागुक्तम् अथ काम्ये प्रारब्धे सति पश्चात् श्रुतद्रव्यस्य नाशदोषापहारालाभादौ जाते तस्य विगुणस्य फलसाधकत्वाभावस्य प्रागुक्तत्वात्प्रयोजनाभावेन काम्यं न समापनीयमिति प्राप्तऽआह ·

आरम्भान्नियमः ॥३॥ काम्येऽप्यारम्भादूर्ध्वं समाप्तेर्नियमोऽवश्यम्भावः । आरम्भादिति हेतौ पञ्चमी · तेनारम्भ एव समाप्तेः कारणम् · यत आरब्धमतोऽवश्यं समापनीयमेव । समाप्तिश्च मुख्याभावे प्रतिनिध्युपादानं विना न भवति । अतः काम्येऽपि आरब्धस्य समापनार्थं प्रतिनिधिर्भवत्येव · नित्येऽप्यवश्यकर्तव्यतैव प्रतिनिध्युपादाने कारणम् सा चारब्धे काम्येऽप्यविशिष्टा · आरम्भस्तु काम्यस्य विहितद्रव्याभावे द्रव्यान्तरेण न भवत्येव अनारब्धस्यावश्यकर्तव्यत्वाभावात् ।

दोषश्चासमाप्तौ स्यात्सामान्यात् ॥४॥ किं च प्रारब्धस्य काम्यस्यासमाप्तावसमापने दोषः स्यात् · कुतः · सामान्यात् आरब्धस्य काम्यस्यावश्यकर्तव्यतया नित्येन समानत्वात् । यथा नित्यकर्मणामकरणे यथा शिष्टविगर्हणम् एवमारब्धानां काम्यानामसमापनेऽपीति · अतः शिष्टविगर्हणरूपाद्विष्टाचारात्स्मृतिं स्मृतिश्च श्रुतिं कल्पयित्वा प्रक्रान्तं शास्त्रीयं कर्मावश्यं समापनीयम् । अपि च प्रक्रान्तस्यासमाप्तौ निन्दाप्रायश्चित्ते तैत्तिरीये श्रूयेते देवताभ्यो वाऽएष आवृश्च्यते यो यज्ञ्यऽइत्युक्त्वा न यजते त्रैधातवीयेन यजेत न तेन देवताभ्य आवृश्च्यतऽइति । तस्मादप्यारब्धमवश्यं समापनीयम् । तदुक्तं जैमिनिना (६. २. १०.) प्रक्रमात्तु नियम्येतारम्भस्य क्रियानिमित्तत्वादिति ।

दर्शनाच्च ॥५॥ श्रुतौ मुख्यद्रव्यस्याभावे द्रव्यान्तरेण परिसमाप्तिदर्शनाच्चैवमवसीयते यन्मुख्यद्रव्यस्याभावे द्रव्यान्तरं प्रतिनिधेयमिति । तद्यथा यदि सोमं न विन्देत्पूतीकानभिषुणुयादिति · अत्र सोमेऽपहृते सोमाभावे सति तत्स्थाने पूतीकानामभिषवं विदधाना पूतीकैर्यागः समापनीय इत्यमुमर्थं दर्शयति । एवं